

Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, 1922-08-04, iš Miuncheno - į Būgius

Vandukai mano mylimas-mylimas.

Vandukai mano mylimas-mylimas.

Antradienį atvažiavo Kirša [1], atvežė tavo tokį gerą gerą laišką [2], o aš dar iki šiai dienai tau nieko neparašiau, nors šandie jau penktadienis, ir šandie jau mes išeinam į kalnus [3]. Apie tai[,] ką tu rašai[,] aš norėčiau Tau daug daug parašyti, bet[,] matyti[,] tai padaryti dabar neteks, dabar ankstus rytas, Kirša jau kelias - o mums dar daug reikia rengtis į kelionę, nes išeinam visai dešimčiai[,] o ir manom pasikelti iki trijų kilometrų. Aš[,] pasirodo[,] turiu paprastą bronchitą ir dar tebekosu, bet mūsų medikai sako, kad tai nieko nekenkia eiti į kalnus. Jaučiuos jau kur kas geriau. Ir man labai gerai, kad Tu tokį laišką man parašei. Tik man rodos, kad Tu save analizuodama kiek klysti [4]. Bet ar reikėtų tai analizuoti? Ar reikėtų tai vadinti kova? Įsivaizdink, kad to nebūtų, - koks begaliniai tuščias gyvenimas būtų. Gal objektingai būtų pilnas - trauktų darbas, ideologija ir visos kitos fikcijos, kuriomis žmogus diena iš dienos apgaudinėja ir pagalba tų fikcijų veja nuo savęs tą begalinį liūdesį, tą neišsemiamą gėlą, kurios jokie objektingi įrodymai, protavimai nenustelbs, nenutildys! Jeigu to nebūtų, kas dabar yra - vis viena būtų ilgesys dar žiauresnis, nes jis būtų jau ir be turinio, ir be formos. Ar nustelbia tai tavo pajiegas - kažin! Jeigu to nebūtų - manau[,] pajiegos būtų keleriopai stelbiamos, ir jos nerastų daikto, nerastų objekto, kuriam jos galėtų būti sunaudotos.

Bet man baisiai gerai, kad tu man tokį laišką parašei. Tu vėlei pasakei labai daug tokio, ką aš Tau norėjau sakyti - ačiū Tau[,] Vandukai!

O su Kirša - didelis vargas - vaikščioja po miestą ir dūsauja, kad miestas esąs be galo gražus. Vakar buvom karčiamų žiūrėt, tai išėjus, bestovint dar palei duris, bežiūrint, ką vokiečiai daro, kažkas ėmė ir iš antro ar trečio aukšto ir apipylė Kiršą su jo naujuoju paltu ir kai kuriuos kitus labai įtartinos rūšies pamazgomis, turbūt pasiūlydami greičiau skirstytis. Bet jei ir kalnuos taip bus - tai nežinau, ką aš su juo pasidarysiu.

Kloniokis Tėvui [5] ir Klimai [6].

Į Lietuvą išvažiuosime turbūt 15.

Bučiuoju Tave tūkstančius tūkstančius kartų[,] numylėtas Vandukai[.]

Tavo Boliukas

KOMENTARAI

[1] Balys Sruoga kartu su bičiuliu Faustu Kirša, studijavusiu Berlyne, planavo išvyką į Bavarijos Alpes. Bičiuliai į Miuncheną grįžo 1922-08-11.

[2] Vanda Daugirdaitė 1922-07-28 po vasaros semestro iš Berlyno išvyko į Būgius. Minimas laiškas neišliko.

[3] Faustas Kirša savo dienoraštyje taip pat nurodo, kad jie su Baliu Sruoga į kalnus išėjo 1922-08-04 (žr. Fausto Kiršos dienoraščio 1922-09-14 įrašą, in: *VUB RS*, f. 35, b. 29, p. 48).

- [4] Po 1922 m. Velykų, kartu praleistų kalnuose, Balys Sruoga gavo šaltą Vandos Daugirdaitės laišką, kuriame ji nusprendė, kad juos sieję išgyvenimai – „silpnybė“, su kuria reikia „kovoti“. Balys Sruoga panašią situaciją jau buvo išgyvenęs Rusijoje: Valerija Čiurlionytė, su kuria jis ilgai draugavo, linko analizuoti pojūčius, todėl ne kartą buvo palikusi bičiulį. Balys Sruoga jau tada teigė, kad svarbiausia – jausti, nes analizė žudo: „Kokie tai nuodai yra tie visokie analizai ir protavimai!“ (Balio Sruogos atvirlaiškis Valerijai Čiurlionytei, iš Teriokų – į Lipecką, 1916-06-02, in: *VUB RS*, f. 153, b. 1094, nr. 49, l. 1v); „Aš visuomet maniau, kad žmogus tik pajutimams ištikimas būti tegali. [...] Negi galima visados save analizuoti ir analizuoti. Jeigu save analizuosi žmogus ir ieškosi, ar vertas esi gyvenimo, ar... – aiškus dalykas, išgalvosi tik vieną išėjimą – karties ir galas. Ne, Sesute, taip negalima! Kam analizuoti, kam griaudenties be reikalo, kada gali liuosai gyventi (kai gyveni, jokio analizo nėra – tada tik laisvė ir inkvėpimas). O kiekvienas analizas yra merdėjimas, yra savos rūšies mirimas“ (Balio Sruogos laiškas Valerijai Čiurlionytei, iš Petrogrado – į Maskvą, po 1916-06-07, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 69, l. I 2r-v). Balys Sruoga sutiko su Vandos Daugirdaitės mintimi, kad meilę galima pavadinti ir silpnybe, tačiau pabrėžė, kad dėl tokios „silpnybės“ žmonės pasiryžta net mirti. Laiško pabaigoje ironizavo: „Juk kiekviena silpnybė yra gydoma... Medicina, aptieka, o gal tik gyvybę žudančiu analizu!“ (Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, iš Miuncheno – į Berlyną, 1922 m. vasarą, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 467, l. 1v). Balys Sruoga skatino įsivaizduoti, koks be meilės būtų beprasmiškas gyvenimas. Vanda Daugirdaitė, kaip ir Valerija Čiurlionytė, buvo linkusi analizuoti save, stengėsi racionaliai paaiškinti meilės pojūtį. Balys Sruoga, priešingai, skatino šiuo aspektu neuždavinėti sau neatsakomų klausimų, užuot tai darius ir save kankinus, išgyventi patiriamą jausmą, kuris dovanoja ir gyvenimo džiaugsmą, prasmę, pilnatvę.
- [5] Kazimieras Daugirdas (1865–1946), veterinarijos specialistas, miškininkas, Būgių dvaro prie Vieکشnių savininkas, ūkininkas.
- [6] Klementina Kopystinskaitė, Vandos Daugirdaitės motinos Jadvygos Paulavičiūtės-Daugirdienės globota neturtinga mergina, vėliau ištekėjusi už Kazimiero Daugirdo ir tapusi Vandos Daugirdaitės pamote, vadinta Klima.